

EU Datastrategie: wat betekent dat voor ons?

Auteur Ton Zijlstra, Yvette van Turnhout-Ellenkamp en Ine de Visser

Datum Donderdag 7 november 2024

Deze sessie

- Wat is het concept Dataspace, de EU context - Ton
- Concretiseren - Yvette
- Wat doet Geonovum? - Ine
- Wat betekent het voor jou? – Ine
- Vragen en discussie

Europese Data Unie

*Vrij verkeer van personen, goederen, kapitaal, en **DATA***

- Eenheidsmarkt voor data: gelijke regels voor iedereen
- Ongeacht sector of type data
- Impact gedreven

- Wetten (DGA, DA, ODD etc.) van kracht, implementatie gaande
- Krijgt gestalte in de Common European Data Space (enkelvoud!)

Wat is een Data Space?

Een ecosysteem van deelnemers, die samen gebruikscasussen mogelijk maken, via een gedistribueerd systeem dat is gedefinieerd door een afsprakenstelsel, en zo veilige en vertrouwde datatransacties mogelijk maakt, en daarbij vertrouwen en datasoevereiniteit ondersteunt.

- Gezamenlijke waardecreatie door datagebruik
- Verschillende typen actoren
- Verschillende soorten data, bij bron
- Over organisatie-, sectorale en landsgrenzen heen.
- Met de regels van de Data Unie als fundament
- Alle data spaces samen zijn 'de gemeenschappelijke Europese data space'

Governance van de Data Unie en data spaces

- European Data Innovation Board (EDIB)
  - ACM is als CA lid
  - Zet algemene Europees geldende data governance en interoperabiliteitsregels
  - 'consistente praktijk' en 'consistente richtsnoeren'
  - i.s.m. AI board, EDPB etc.
- Data Spaces Support Center (DSSC)
  - Operationele arm van de EDIB
  - Governance én technologie
  - Blueprints, adviezen
- EC verzoeken aan ESO's
  - CEN/CENELEC JTC25 m.b.t. DGA, DA
  - Geharmoniseerde standaarden (trusted data transactions)
  - Europese standaarden (data catalogi, ontologieën, data-modellen, DS maturity)

Eén data space maakt geen Data Unie

- Iedereen kan een data space initiëren
- Alle data spaces samen zijn de gemeenschappelijke Europese
- De EU heeft beleidsbelang bij een reeks sectorale data spaces
- Dit noemen ze de common European data spaceS (meervoud!)
- Gesteund met geld
- Gesteund met tooling om toegang mkb te garanderen
- Sturend op interoperabiliteit, staande praktijken gebruikend
- Impact gedreven

De Europese Dataspace

De EU wil de maatschappelijke baten van het gebruik van data vergroten. Dat vergt dat er meer data beschikbaar komt, en dat er uniforme regels komen over hoe je verantwoord met data om kunt gaan.

Sectorale dataspaces

Datatoepassingen en -diensten

Deze zijn voor hun input data en het verspreiden van hun output direct verbonden met de dataspace(s).

Europese Dataspace

EU eenheidsmarkt voor het uitwisselen, aanbieden en gebruik van data. Het is geen centrale voorziening maar een netwerk van verbonden elementen en spelregels. Iedereen die data deelt of gebruikt is onderdeel van de dataspace.

Sectorale afspraken

Standaarden en werkwijzen binnen sectorale dataspaces

Algemene regels

Over data governance, interoperabiliteit en standaarden

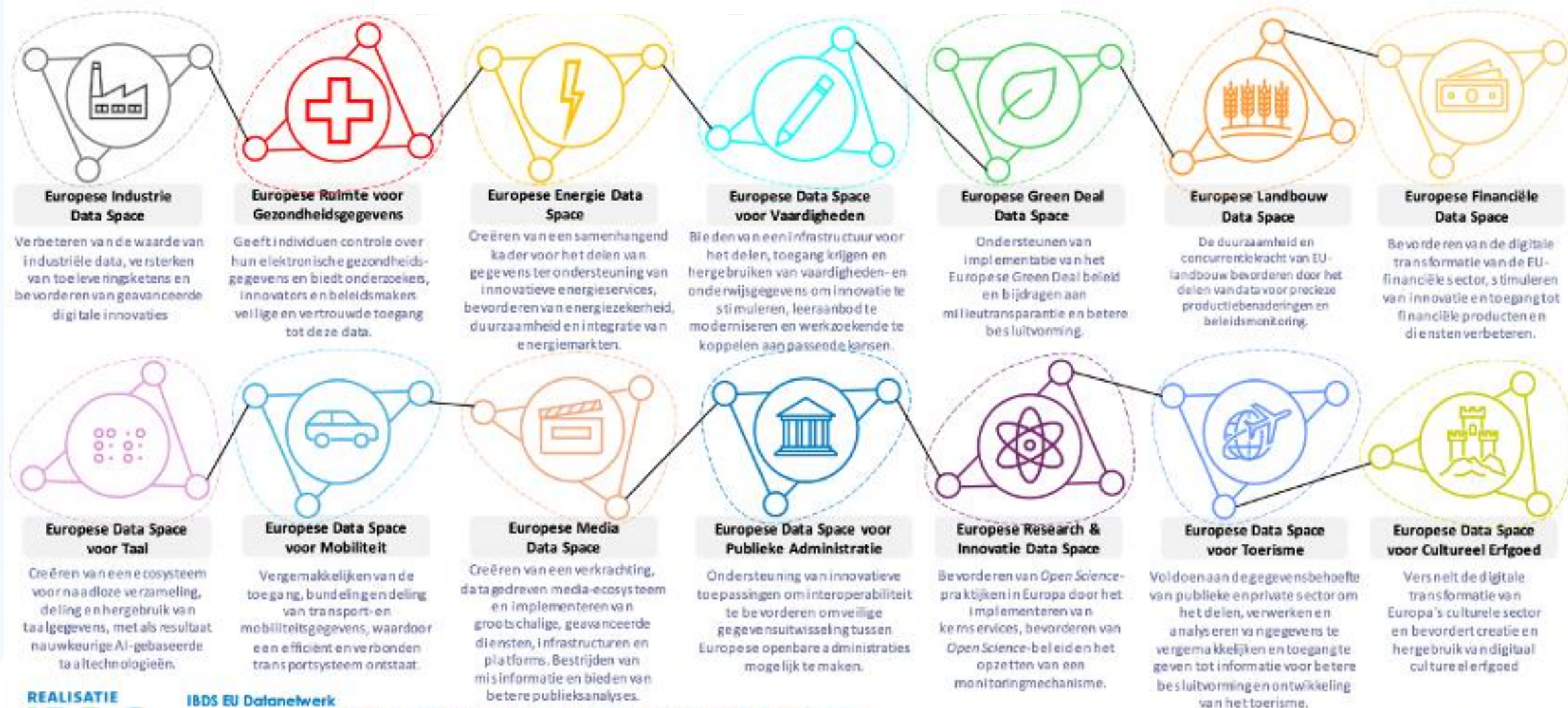
Technische infrastructuur

Gefedereerde clouddiensten

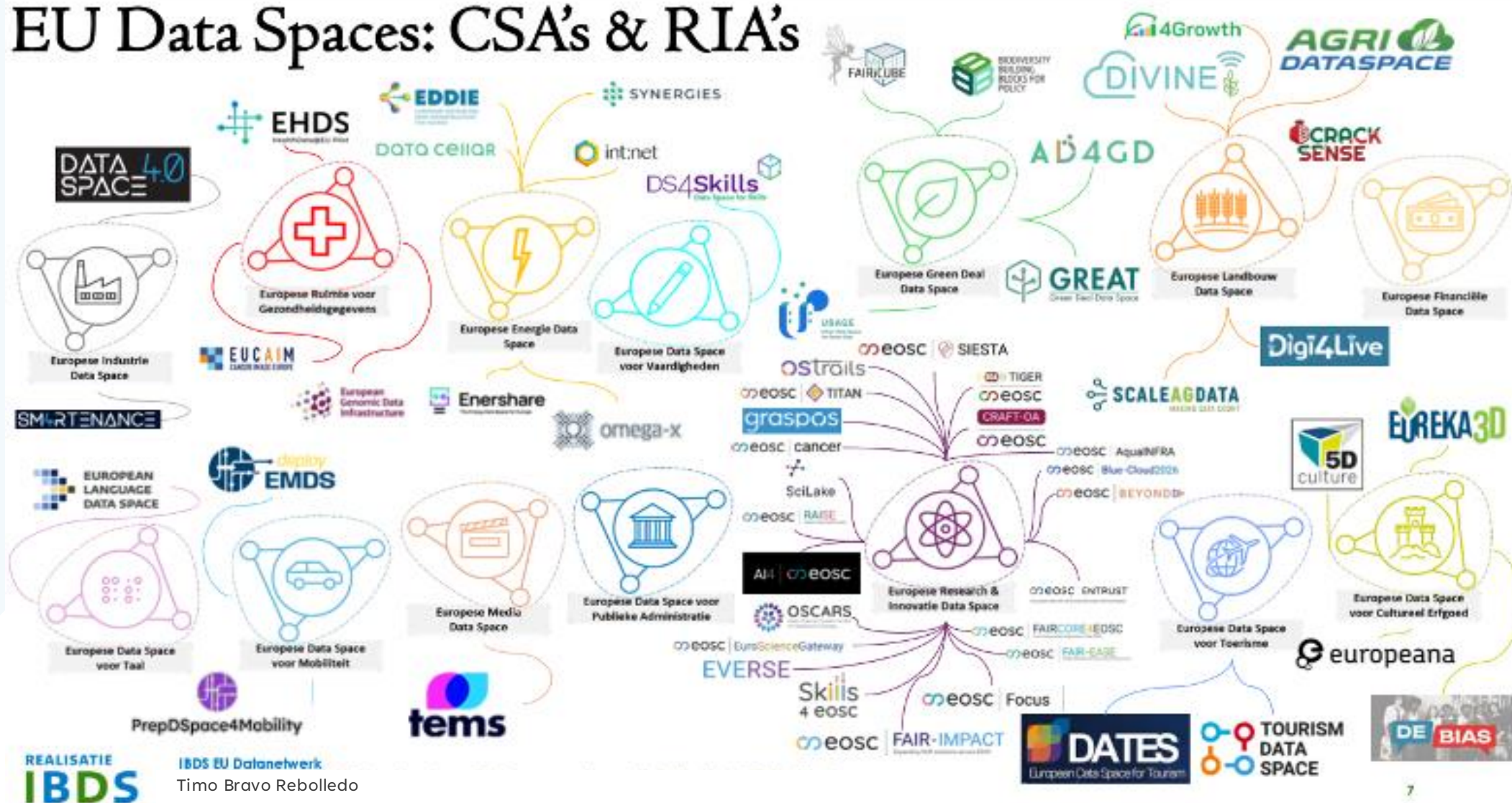
14 Europese sectorale data spaces

Voor elke sectorale data space projecten

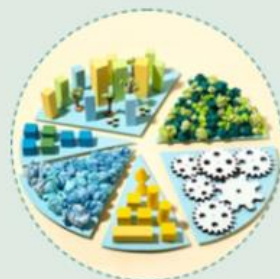
EU Data Spaces: CSA's & RIA's

GDDS voorbereidingsfase 2022-2024

O.a. SURF, UU, WUR

Community of
Practice

Priority Dataset

Technical
Blueprint

Governance &
Business Models

Roadmap

<https://www.greatproject.eu/>

PrepDSpace4Mobility

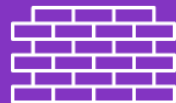
Oct 2022 - Sep 2023

17 European partners

Map existing data ecosystems

Analyse and recommend common building blocks for a future EMDS.

Nov 2023 - Oct 2026

45 European partners

Build a decentralised technical infrastructure and common governance mechanisms

Based on use cases in 9 cities and regions across Europe

Wij allen zijn deel van de data space(s)

- Welke socio-economische impact streven we na?
- Hoe bijdragen aan relevante spelregels?
- Met wie?
- In welke sectorale data spaces willen we dus deelnemen?
- Hoe gaan we dat doen?

- Hoe houden we de impact voor ogen?

Concretisering dataspace

Waar moet je zoal aan denken als je een dataspace zou willen creëren

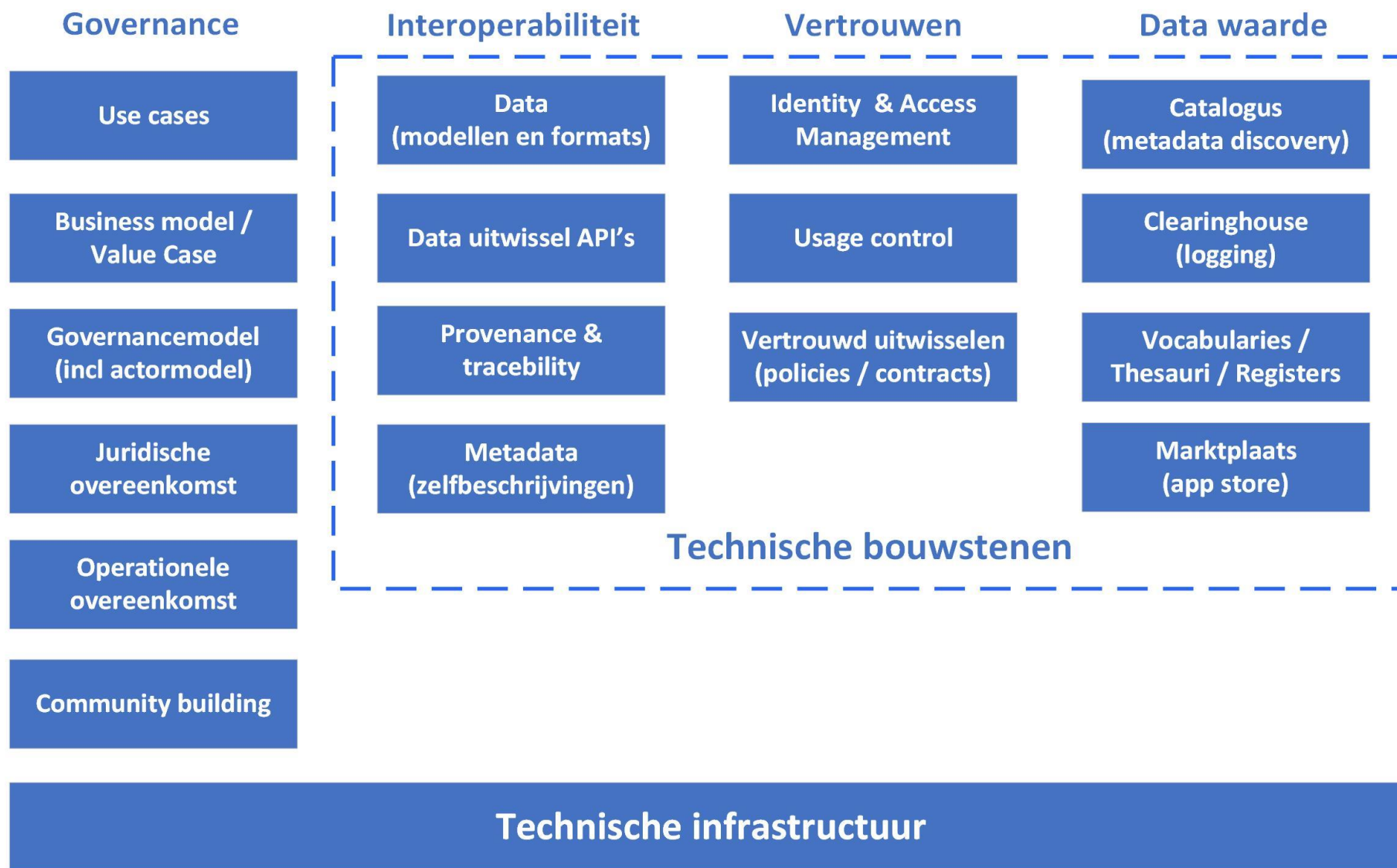

&

Referentie architectuur

Bouwstenen

Business and organisational building blocks

DSSC Blueprint 1.5

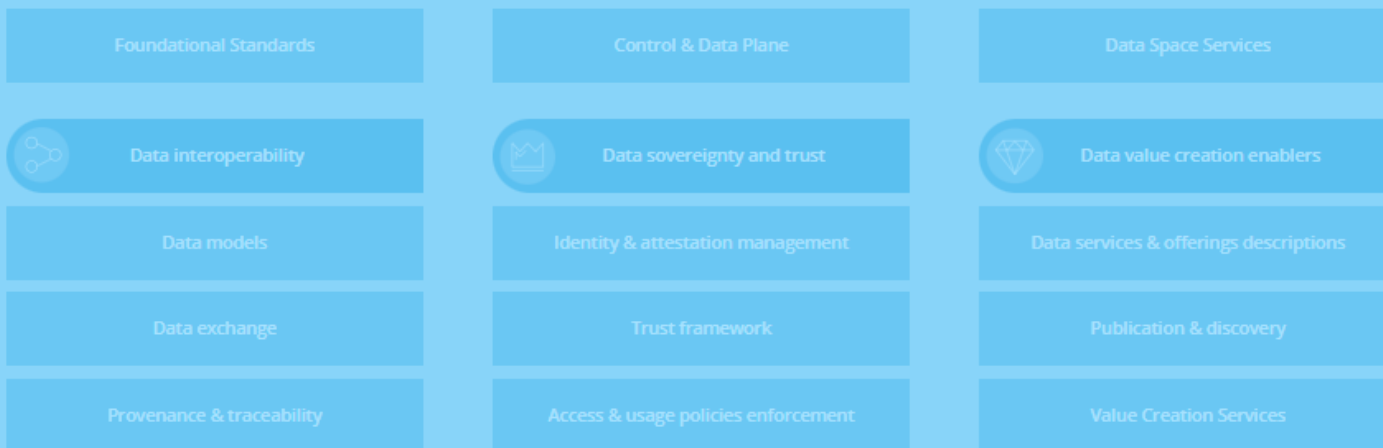
Data Space Support Centre

Er zijn verschillende Blueprints, Frameworks, Reference Architectures, etc. voor dataspaces.

Hier lichten we de DSSC Blueprint 1.5 toe

Technical building blocks

Business and organisational building blocks

Business

Business model

Use case development

Data product

Intermediaries & Operators

Governance

Organisational form and governance authority

Participation management

Legal

Regulatory compliance

Contractual framework

Technical building blocks

Foundational Standards

Data interoperability

Data models

Data exchange

Provenance & traceability

Control & Data Plane

Data sovereignty and trust

Identity & attestation management

Trust framework

Access & usage policies enforcement

Data Space Services

Data value creation enablers

Data services & offerings descriptions

Publication & discovery

Value Creation Services

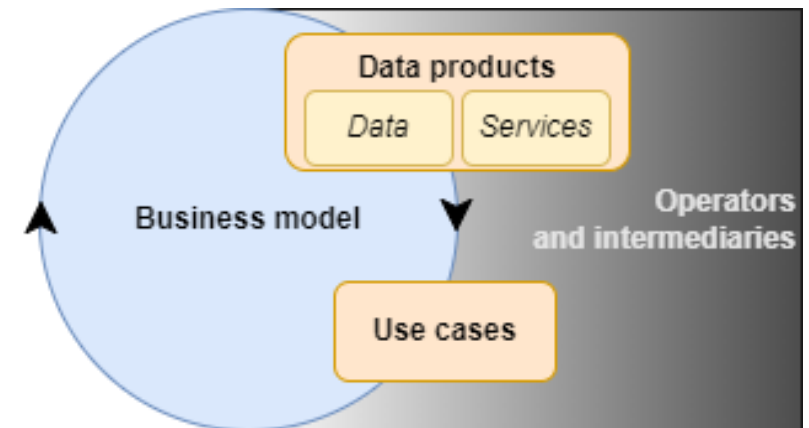
Business

Business model

Use case development

Data product

Intermediaries & Operators

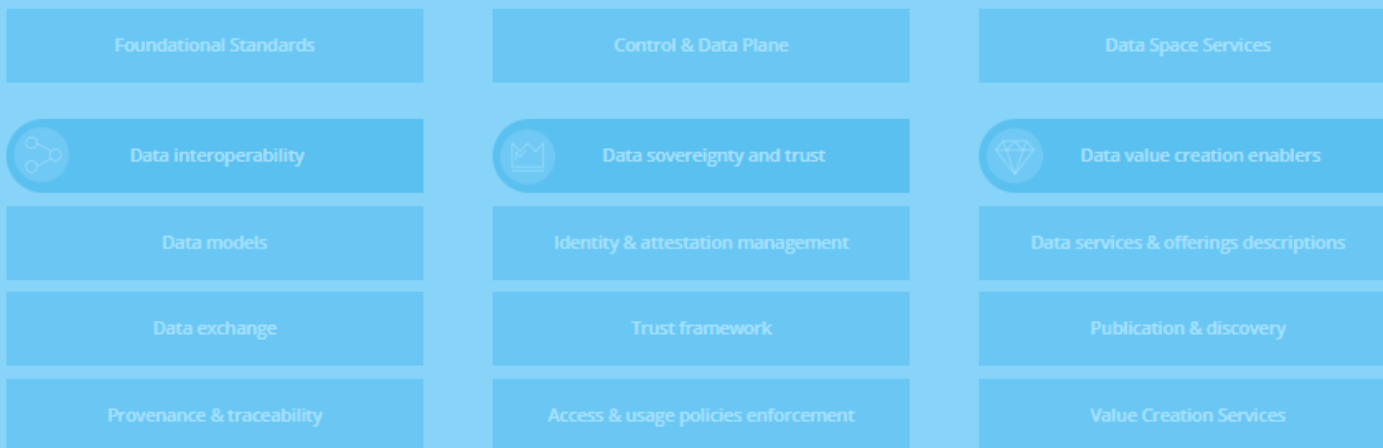

Business and organisational building blocks

Technical building blocks

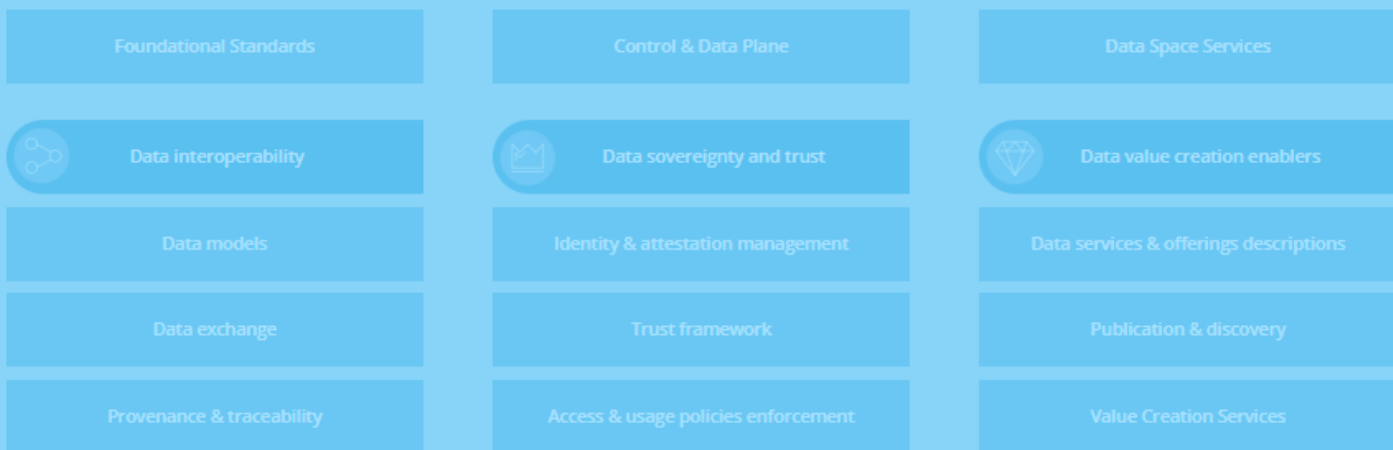

Business and organisational building blocks

Technical building blocks

Business and organisational building blocks

Business	Governance	Legal
Business model	Organisational form and governance authority	Regulatory compliance
Use case development	Participation management	Contractual framework
Data product		
Intermediaries & Operators		

W3C Verifiable credentials
 DCAT v3
 ODRL
 Protocols how standards can work together
 Formal specifications for Data Act compliance

Foundational Standards

Control & Data Plane

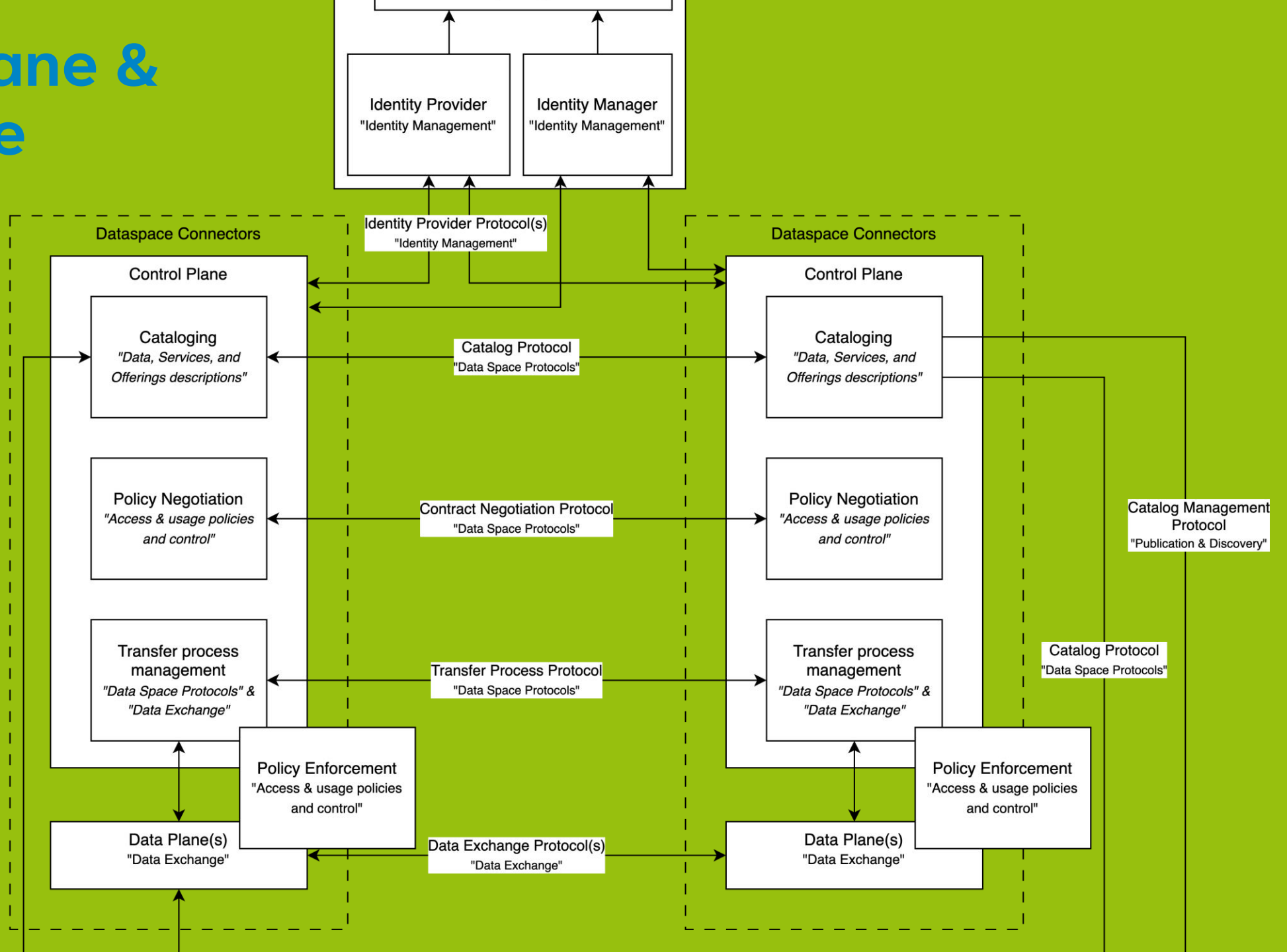
Data Space Services

Technical building blocks

Foundational Standards	Control & Data Plane	Data Space Services
Data interoperability	Data sovereignty and trust	Data value creation enablers
Data models	Identity & attestation management	Data services & offerings descriptions
Data exchange	Trust framework	Publication & discovery
Provenance & traceability	Access & usage policies enforcement	Value Creation Services

Control Plane & Data Plane

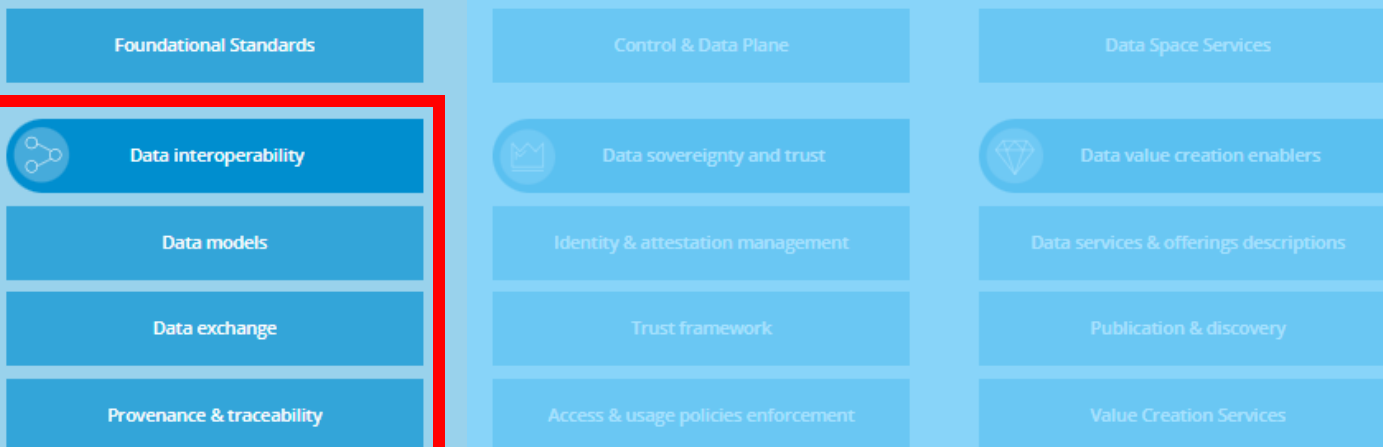

Business and organisational building blocks

Technical building blocks

Data interoperability

Semantisch
en
Technisch

Data models

Data exchange

Provenance & traceability

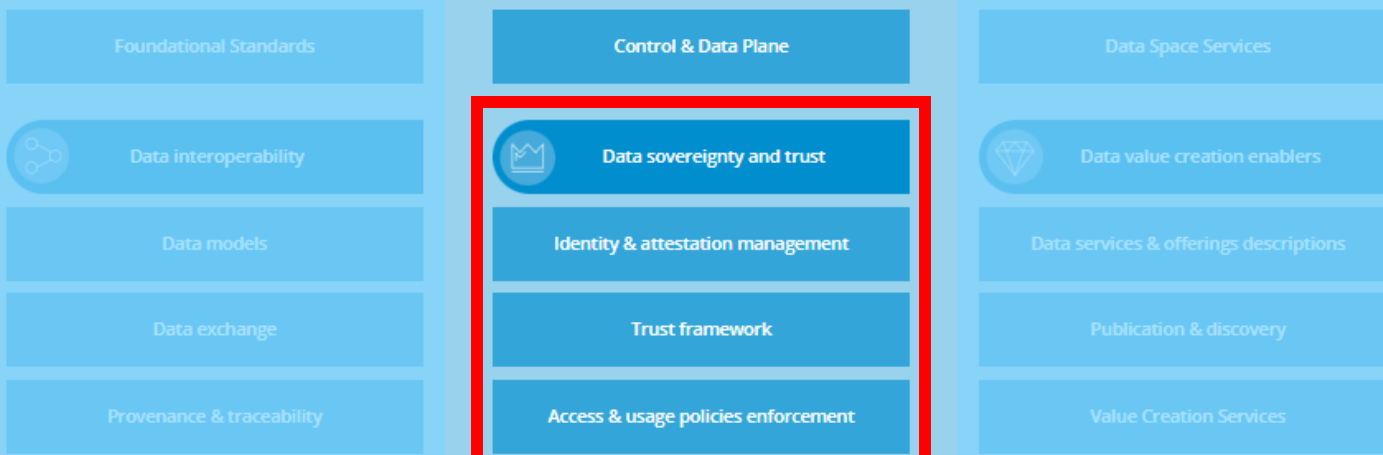

Business and organisational building blocks

Technical building blocks

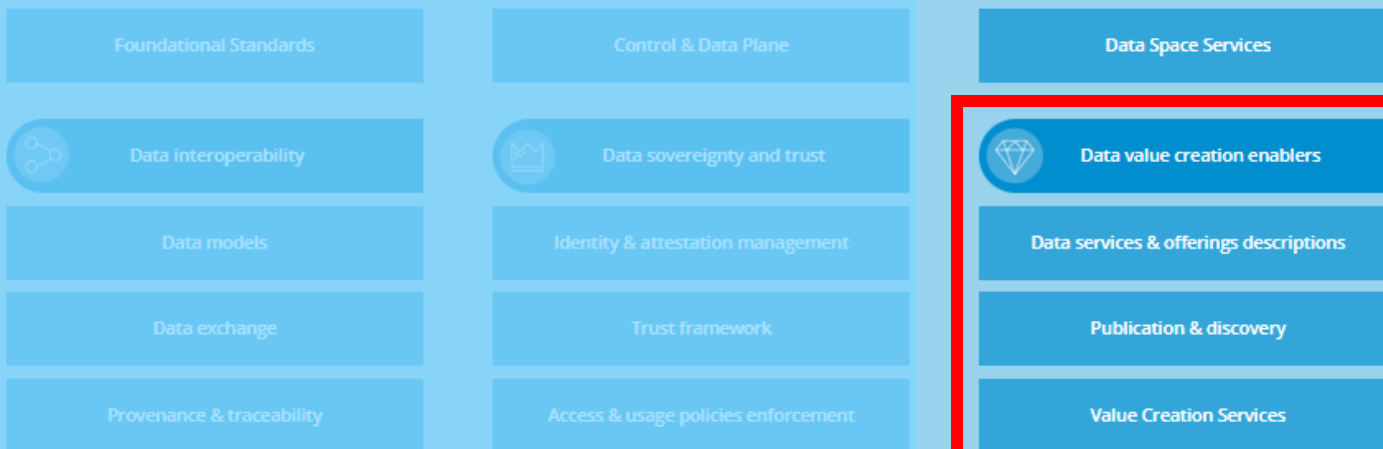

Business and organisational building blocks

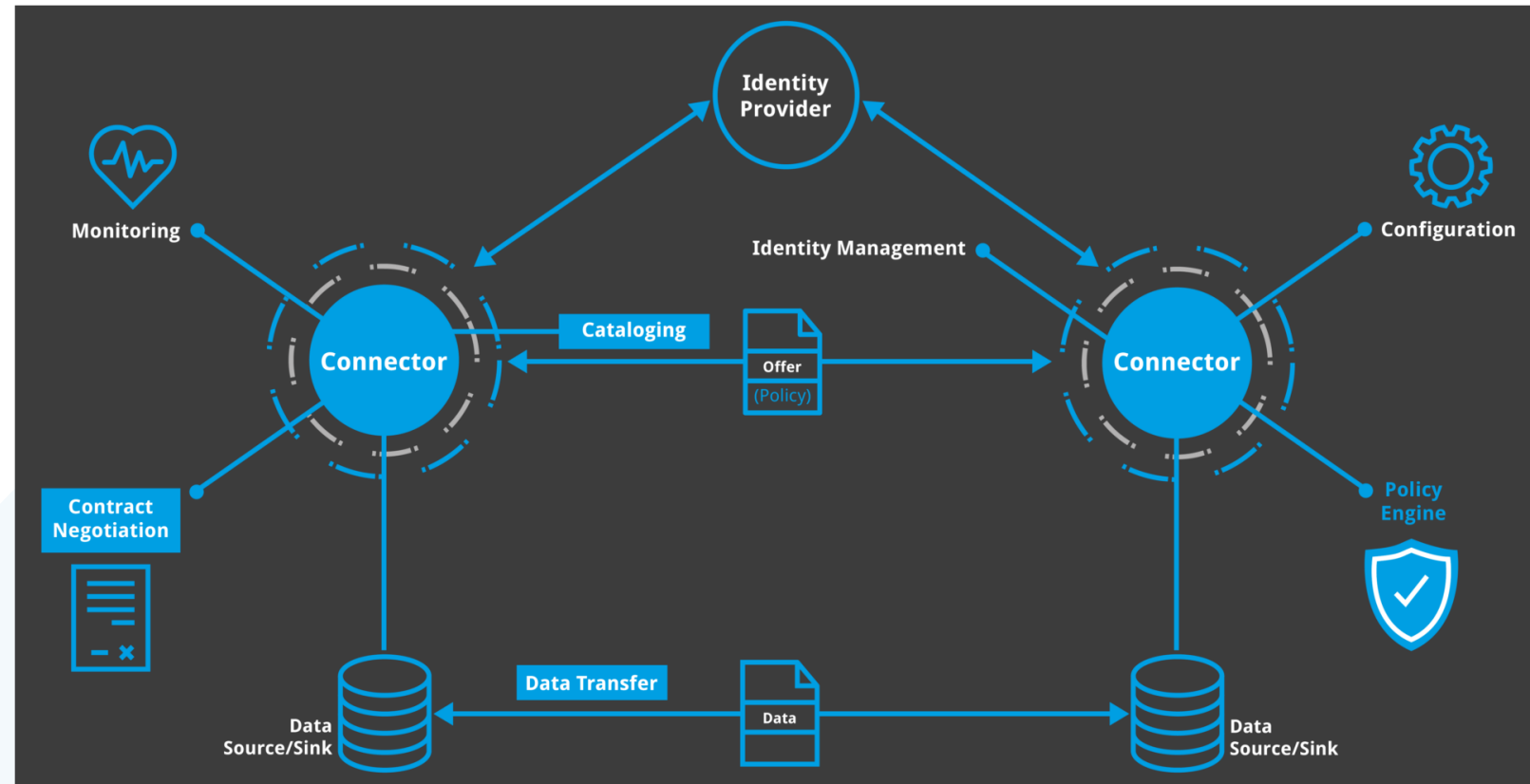

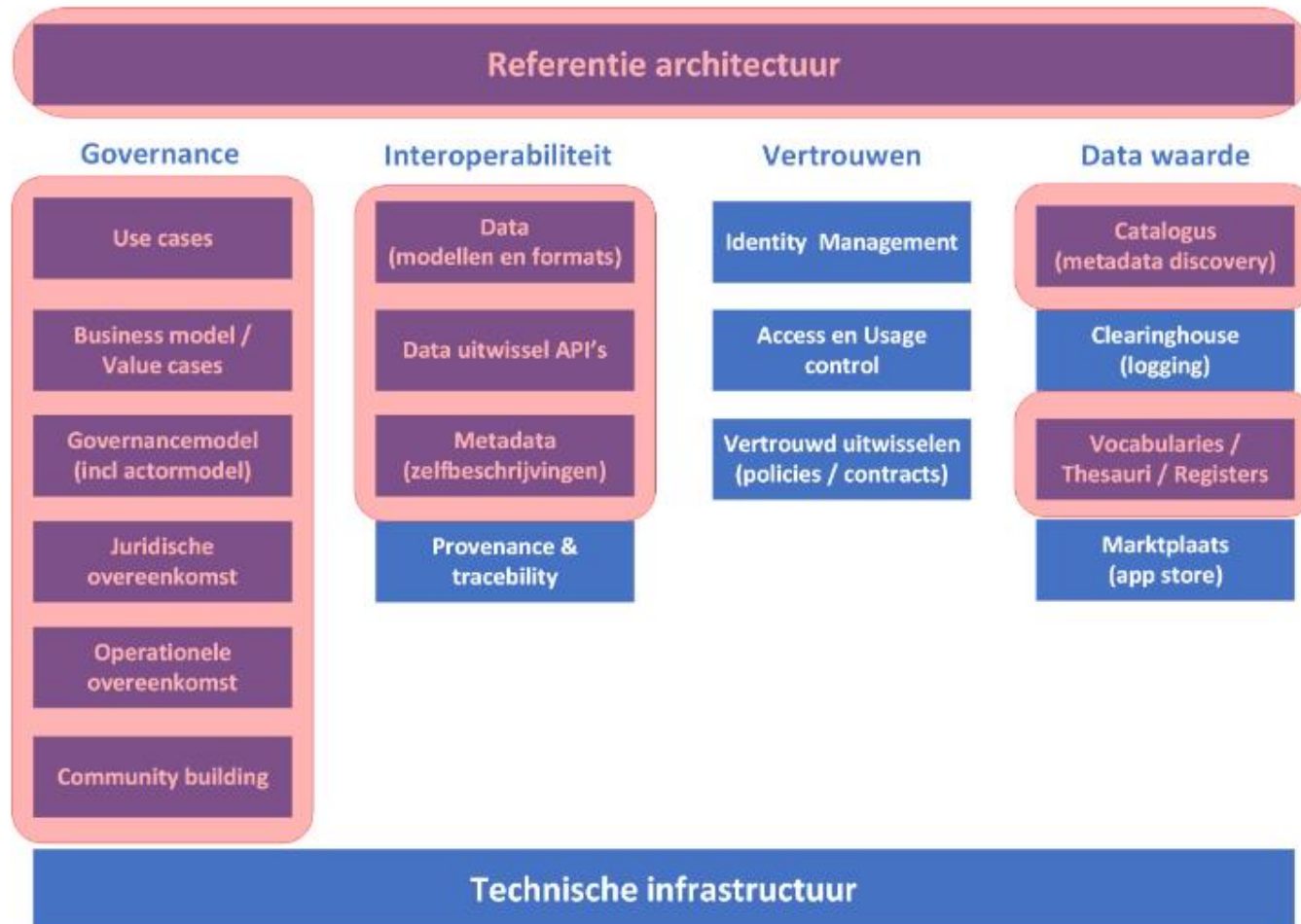
Technical building blocks

Concretisering dataspaces

- Niet alles is nieuw, ontwikkel door
- Implementeer met standaarden

Figuur 8.7 - Focusgebieden INSPIRE als data space initiatief

Handreiking EU Informatie m.b.t. digitale en data-strategie

Geonovum Handreiking
Werkversie 09 augustus 2024

Deze versie:

https://geonovum.github.io/eu_regel...

Laatst gepubliceerde versie:

geen

Laatste werkversie:

https://geonovum.github.io/eu_regel...

Redacteurs:

Ton Zijlstra, [Geonovum](#)
Wideke Boersma, [Geonovum](#)

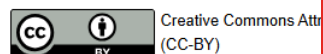
Auteurs:

Ton Zijlstra, [Geonovum](#)
Wideke Boersma, [Geonovum](#)

Doe mee:

[GitHub geonovum/eu_regelingen_da...](#)
[Dien een melding in](#)
[Revisiehistorie](#)
[Pull requests](#)

Rechtenbeleid:

Samenvatting

De Europese Commissie (EC) heeft mee mende jaren vorm krijgen. Gezamenlijk v de Europese Unie (EU). Contract in die n

INHOUDSOPGAVE

- 1. **Inleiding**
  - 1.1 Aanleiding
  - 1.2 Doel
  - 1.3 Aanpak
  - 1.4 Doelgroep
  - 1.5 Leeswijzer
- 2. **Data spaces initiatieven beschouwd**
  - 2.1 Inleiding
  - 2.2 Data space definities
  - 2.3 Data space initiatieven beschouwd
  - 2.4 Opzet quick-scan analyse
    - 2.4.1 Domein en cross-domein typering
    - 2.4.2 Referentie architectuur
    - 2.4.3 Governance
    - 2.4.4 Interoperabiliteit
    - 2.4.5 Vertrouwen
    - 2.4.6 Data waarde
    - 2.4.7 Technische infrastructuur
- 3. **International Data Space (Association)**
  - 3.1 International Data Space (Association)
  - 3.2 IDS bouwstenen voor data delen
  - 3.3 IDS referentie architectuur
  - 3.4 Synthese

Verkenning dataspaces

Geonovum Algemeen
Werkversie 02 januari 2023

Deze versie:

<https://Geonovum.github.io/wp-VerkenningDataspaces/>

Laatst gepubliceerde versie:

<https://docs.geostandaarden.nl/eu/VerkenningDataspaces/>

Laatste werkversie:

<https://Geonovum.github.io/wp-VerkenningDataspaces/>

Redacteur:

Michel Grothe, [Geonovum](#)

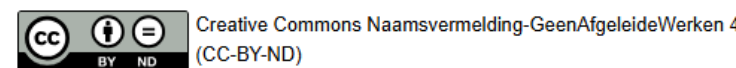
Auteur:

Michel Grothe, [Geonovum](#)

Doe mee:

[GitHub Geonovum/wp-VerkenningDataspaces](#)
[Dien een melding in](#)
[Revisiehistorie](#)
[Pull requests](#)

Rechtenbeleid:

INHOUDSOPGAVE

- 1. **Inleiding**
  - 1.1 Doelgroep
  - 1.2 Leeswijzer
  - 1.3 Het proces
- 2. **EU neemt geopolitieke positie in**
  - 2.1 Digital Compass en Digital Rights and Principles
    - 2.1.1 Rechten
    - 2.1.2 Beginselen
  - 2.2 Twee strategieën als bouwstenen
- 3. **Europese Digitale Strategie**
  - 3.1 Digital Markets Act (DMA)
  - 3.2 Digital Services Act (DSA)
  - 3.3 AI Regulation
- 4. **Europese Data Strategie**
- 5. **Data Governance Act (DGA)**
  - 5.1 Hergebruik overheidsdata buiten de Open Data Directive
  - 5.2 Voorwaarden gesteld aan datadeeldiensten
  - 5.3 Data altruïsme
  - 5.4 Data Innovation Board
- 6. **Data Act (DA)**
  - 6.1 Onderwerpen en scope
  - 6.2 B2C en B2B datadelen
  - 6.3 B2G data bij uitzonderlijke behoefte
  - 6.4 Veranderen van dataverwerkingsdienst
  - 6.5 Ongerechtigde internationale toegang tot niet-persoonsgegevens
  - 6.6 Interoperabiliteit
  - 6.7 Handhavingsmechanisme
  - 6.8 Verduidelijkend Databankenrecht

Doel

- Zicht geven op de richtinggevende data space initiatieven in Nederland en Europa en hun focusgebieden
- Daarmee inzicht krijgen in de verschillende gehanteerde concepten, actoren en bouwstenen van deze data spaces initiatieven
- op welke wijze data space initiatieven verbonden zijn en kunnen worden;
- Zicht krijgen op de positie van de Europese en Nationale Geo-informatie Infrastructuur ten opzichte van deze richtinggevende data space initiatieven.
- Dit leidt tot de vraag hoe de NGII en de generieke data space initiatieven zich tot elkaar verhouden en welke aspecten de NGII binnen zijn scope moet nemen om optimaal bij te dragen aan de data-economie.

Dataconnector

- Een experiment met vertrouwd en souverain data delen.
- Daarbij gaan we het open en gestandaardiseerd data space protocol toepassen, die geïmplementeerd is in diverse data connector software producten.
- Gebruik maken van de TNO Security Gateway (TSG), die als open source software beschikbaar is.
- Deze [implementatie van het data space protocol is gecertificeerd](#) door het IDSA.
- Volgens het concept van een Minimum Viable Data Space
- CBS, Kadaster, TNO, Geonovum

MVDS componenten

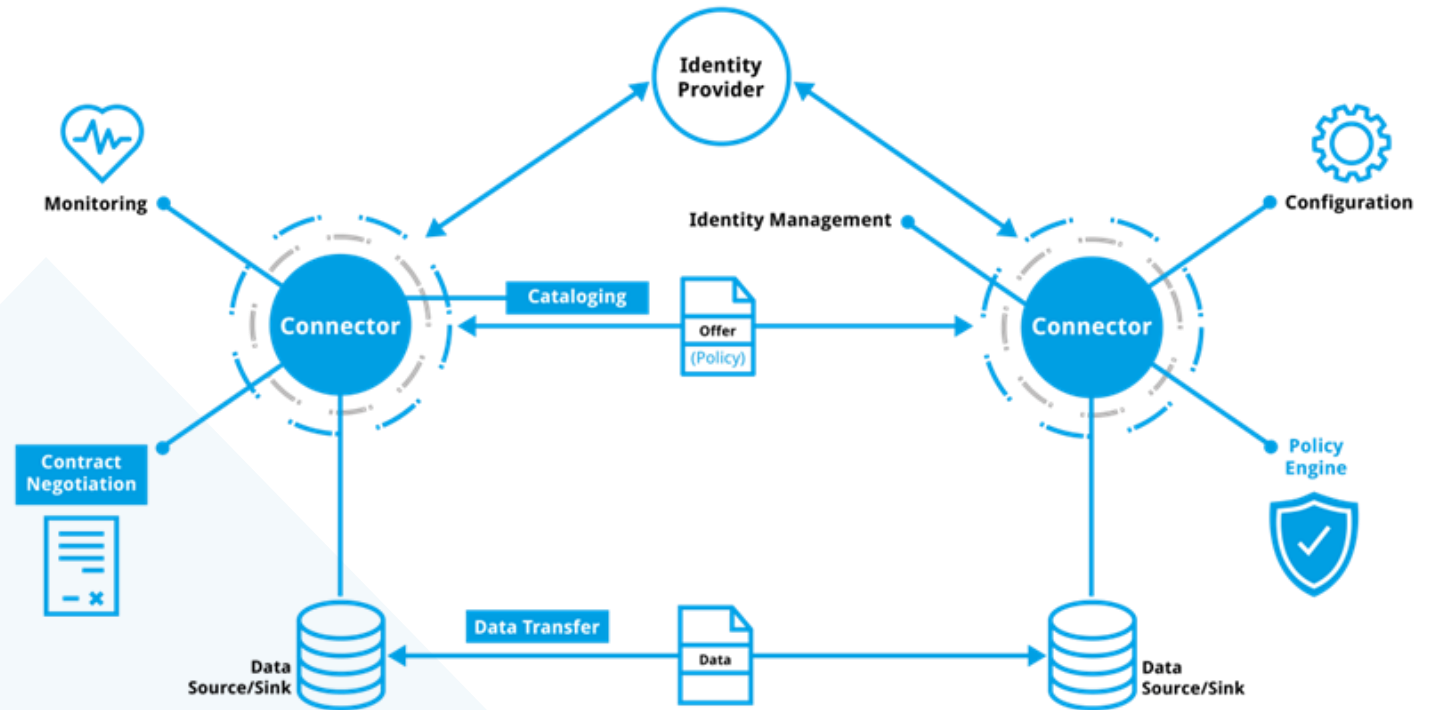
Twee connectoren

- één als dataprovider
- één als dataconsument;

Een identiteitsprovider

Optionele componenten

- metadata makelaar
- een app store
- vocabulaireprovider

Casus ingediend in GDDS implementatie

- Circulariteit van zand en grond.
- Tekorten spelen internationaal, hergebruik belangrijk
- Geonovum m.b.t. architectuur interoperabiliteit
- Met Geodan, Sogelink, BZK, e.a.
- In consortium met o.a. SURF en andere GREAT partners
- 2025 t/m 2027

DEP call GDDS implementatie

- Moet leiden tot zichzelf in stand houdende GDDS
- Call dit voorjaar. Start begin 2025, 3 jaar looptijd
- In samenhang met andere sectorale data spaces en DestinE
- Door te baseren op zelf-dragende use cases en die te verbinden

Op meerdere niveaus

- Strategisch / tactisch meepraten, onderzoeken en duiden
  - MoU met JRC; contact DGCNECT, DGENV etc
  - INSPIRE MIG(/T)
  - ISO, W3C, CEN-CENELEC
  - Met en via leden Tactisch Beraad en in hun EU netwerk
- Praktisch uitproberen
  - Dataspace protocol / data connector met TNO, CBS, Kadaster
  - Grondstromen casus in Green Deal Data Space
- Overtuiging:
  - Goede praktijkvoorbeelden werken normatief bij implementatie
  - Praktijk is belangrijke feedbacklus voor strategie en standaarden

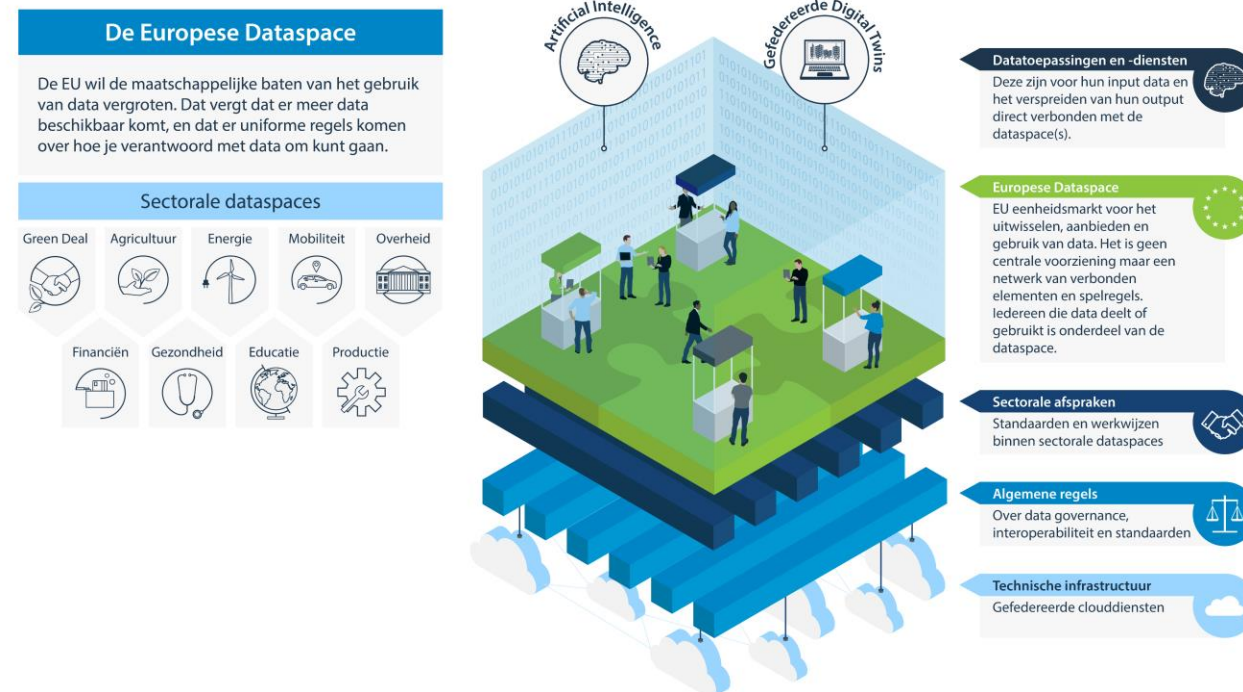
Verbindingen leggen met

- Zicht op Nederland Datafundament
- Data space / digital twin fysieke leefomgeving
- FDS
- Publieke en private datahouders en –gebruikers in geo-informatie sector
- Nederlandse INSPIRE, HVD, DGA etc. verplichtingen
- Geïntegreerd in de Europese context

Met het netwerk

- Waar wil je invloed hebben op hoe het Europees gaat/wordt?
- Waar vind je het ok om Europese keuzes te volgen?
- Waar vind je het noodzakelijk om eigen koers te varen?

Wat betekent het voor jou

- Kom in connectie met de beleidsambtenaren (datagedreven werken). Het een kan niet zonder het ander
- Denk na over hoe je het deelnemen aan data-ecosystemen (en welke) binnen je organisatie organiseert
- Daarnaast ook technische dingen (connectoren, metadata)
- Volg de ontwikkelingen,
  - i. DSSC, IDSA etc
  - ii. Verkenning dataspaces op site Geonovum
  - iii. Resultaten experiment ook op site zodra gereed
  - iv. tip: 11/12 maart 2025 Data Space Symposium van o.a. DSSC, IDSA

Bedankt!

Geonovum

T 033 460 41 00

E info@geonovum.nl

I www.geonovum.nl

bezoekadres

Barchman Wuytierslaan 10

3818 LH Amersfoort

postadres

Postbus 508

3800 AM Amersfoort